PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

"РЯТУВАННЯ" БРИТІЙСЬКОГО КАПІТАЛУ КОШТОМ РОБІТНИЦТВА

Стаття ця була написана ще перед резигнацією уряду МекДоналда й перед сформування "безпартійного" уряду — однак вона пояснює те положення, яке було перед резигнацією і яке привело "соціялістів" МекДоналда, Сновдена й Томаса до єдности з консерватами та лібералами.

Британський капіталізм зазнає тяжкої кризи. Міжнародні події останніх тижнів виявили це ще виразніше й чіткіше, ніж досі. Опинившись у розпучливому стані, англійські капіталісти шукають усяких способів, щоб урятувати себе й запобігти дальшому занепадові та катастрофі. У зовнішній політиці ці спроби, — а їх останніми часами робили дедалі частіше і в різноманітних формах, — не дали наслідків. Навпаки, вони навіть збільшили ту скруту, якої зазнає англійський та світовий імперіялізм. Це спонукає тепер англійську буржуазію та "робітничий" уряд, що слугує їй, підсилити спроби врятуватися різними заходами внутрішньо-політичного характеру. Зрозуміло, що всі вони спрямовані на "порятунок" коштом трудящих мас.

Найважливішою внутрішньополітичною подією останнього часу в Англії є оголошення звіту "комісії заощаджування", яку утворив ще в березні МекДоналдів уряд. Уже тоді МекДоналд дав наздогад, що ця нова інструкція матиме такі самі завдання, як і утворена незабаром після війни "славнозвісна" комісія Джедза, що запропонувала чимале зменшення витрат на всі види соціяльного забезпечення.

Новий звіт показує, що тепер задумано ще лютіший наступ на робітників і всіх трудящих. За пропозицією комісії мають уже першого бюджетового року заощадити 96,500 тисяч фунтів стерлінгів, а найближчими роками цю суму ще збільшать. Найбільше мають заощадити коштом робітничої кляси. Водночас звіт показує, який розпачливий тепер стан британського імперіялізму. Це видно з того факту, що за звітом комісія поставила собі завдання подати такі пропозиції, щоб можна було покрити не менше, як 120 мільйонів фунтів стерлінгів дефіциту в бюджеті найближчого року.

Найважливіші пункти звіту це — пропозиції, що ними мають на меті заощадити 66 з половиною мільйонів фунтів стерлінгів за рік на страхуванні безробітних. Щоб дійти цього, мають провести загальне зменшення запомоги на 20 відсотків заразом збільшивши внески робітників та підприємців на страхування. Комісія плянує також невеликі заощадження в адміністративному апараті. Далі вона пропонує зменшити видатки на страхування хорих та інвалідів, зменшити додаткову платню на робітниче житло, а також зректися нових плянів охорони материнства й дитинства, на яку мали витратити найближчого року 1½ мільйона фінтів стерлінгів.

Чимало мають зменшити платню салдатів, моряків та літунів і дійти в такий спосіб аж 2,100,000 фунтів стерлінгів заощадження. Досить високу платню поліцаїв мають зменшити тільки на 12,5 відсотків, а от і так мізерну запомогу безробітним хочуть зменшити на 20 відсотків!

Ще до того, як офіційно опубліковано звіт комісії, офіційний орган партії праці й уряду "Дейлі Геральд" подав передніші відомості, що в головному потім справдилися. Щоб розвіяти побоювання своїх читачів, газета додала, що "навряд чи якийсь уряд підтримає його головні пропозиції". Найкращим коментарем до цього типового шахрайства були дебати в палаті громад. Тут "робітничий" міністер фінансів Сновден та інші виразно натякнули, що уряд лагодиться підтримати пропозиції комісії, зробивши в них — лише з суто стратегічних міркувань — невеличкі зміни, і в цій справі зважатиме на допомогу так званих "опозиційних" партій. За день після цього уряд виділив окрему комісію в складі Сновдена, Гендерсона, Томаса, Грегема та МекДоналда, що має розглянути звіт.

У самій комісії було два члени партії праці, що опублікували звіт меншости, бо розійшлися з більшістю в кількох другорядних пунктах. Але й це була тільки опозиція про людське око, як ото видно з кінцевого абзацу звіту меншости, де говориться:

— "Якщо потрібні жертви для того, щоб зберегти стабільність бюджету, відновити та поширити торговлю нашої країни і повернути безробітних у промисловість, то таких жертв повинні зазнати всі частини суспільства".

Ще до утворення комісії секретар юніі металістів і один із членів партії праці в комісії П'ю виразно виявив своє ставлення в листі до "Дейлі Геральд", де він заявив:

— "З огляду на теперішнє трагічне становище нашому урядові треба виступити із сміливою та широкою політикою, вимагати від усіх частин суспільства напруження, а як треба буде, то й жертв, вимагати надзвичайних повноважень, щоб здійснити ці заходи. Він може бути певен підтримки принаймні від усіх найкращих елементів народу, незалежно від політичних поглядів"...

Британський капіталізм, що дає чимраз гірші покажчики торговлі, що спричинює систематичне збільшення безробіття й депресію (скруту) в промисловості, перебуває в критичному стані. За теперішньої кризи виразно видко, як буржуазія об'єднує всі свої сили. Заклик Сновдена до консерваторів та лібералів не лишиться без наслідків. В Англії не люблять коаліційних урядів, але фактично в Англії вже урядує коаліційний кабінет усіх капіталістичних партій. Цей уряд має завдання — загострити наступ на робітництво. Останніми місяцями зменшено заробітну платню сотням тисяч робітників. Те саме загрожує багатьом іншим. До парляменту подано законопроєкти, за якими мають викреслити із списків бірж праці тисячі безробітних і позбавити їх запомоги, на мізерні ставки запомоги, яку ще платять "невикресленим".

Із цим наступом пов'язаний великий натиск на страхування хорих і інвалідів — якраз тоді, коли велика частина робітництва недоїдає. Лише недавно голова відділу охорони здоров'я у Велзі доповів, що смертні випадки під час пологів у Велзі частішають рік-у-рік. Так само керівник відділу охорони здоров'я в одному північному районі доповів, що 60 відсотків людности в гірничих селах його району недоїдає.

Цей величезний наступ на робітничу клясу щільно зв'язаний із дедалі активнішим готуванням війни насамперед проти СРСР. Єдина справа, де не пропонують ніяких заощаджень, це — озброєння. Щоб дістати гроші на озброєння й на оплату держальників военних позик, мають і далі зменшити давно зменшене соціяльне забезпечення. 110 мільйонів фунтів стерлінгів на рік на озброєння і 360 мільйонів фунтів стерлінгів щороку на проценти держальникам позики! Нема грошей для людського життя, але вони завжди є для війни!

Оголошення звіту комісії заощаджування є наочна лекція для кожного робітника й доводить, що треба підсилити боротьбу проти капіталізму та його льокаїв із партії праці.

Лондон. *Р. Бішоп.*

МУССОЛІНІ В РОЛІ "АПОСТОЛА МИРУ"

"Слова твої прекрасні, а чортова думка" — якою нікого не обдуриш своїм "десятилітнім миром".

У "Берлінер Берзен Кур'єр" опубліковано як передову статтю Муссоліні про забезпечення загального миру на 10 років. "Настав момент—пише Муссоліні,—що ставить нас перед вибором: або знайти засобів, налагодити наші справи, або загинути під тягарем військових витрат. Військові витрати поглинають ті зайвини національного доходу, що потрібні всім. У всіх у нас спільне лихо, спільні небезпеки й спільна мета. Ми повинні полекшити загальні злидні, запобігти небезпеці, паніці й розброду та прагнути до періоду спокою, який дав би змогу оздоровити господарське життя. Я неодноразово закликав діяти, обвинувачуючи женевську політику в нерішучості й ваганнях поки, кінець кінцем, дужче знаряддя за вміння переконувати — безжалісна рука жорстокого примусу не поставила народи на коліна. Сьогодні всі змушені зберігати мир, щоб зберегти своє національне існування.

Не можна ще раз припустити, щоб будьяка велика морська й сухопутна держава претендувала на право призначати сама собі третейські суди і на гегемонію на суходолі й на морі. Така держава може в усіх інших держав викликати тільки неспокій, що наслідком його буде посилення озброєнь. Гегемонія рано чи пізно упирається в збереження старих і, сподіваємось, застарілих метод европейської рівноваги. Бо дрібніші держави, які користуються з оборони потужнього спільника і бажають цієї оборони, охоче віддають свою зброю на допомогу цьому спільникові, якщо можуть бути певні своєї безпеки. В наслідок, одна керівна нація втягає в свою сферу впливу групу дрібних держав. Якщо потім всі вони утворюють блок проти інших держав, вони примушують інші народи своєю чергою обєднатися і таким чином одна проти одної стоять дві ворожі групи.

Від часу війни багато говорилося про добрі наміри, складалися та відкидувалися пляни. Питання про репарації висунуло на міжнародню арену різні пляни та народило плян Доса та плян Йонга. Росіяни своїм п'ятирічним пляном, здавалося, ще збільшували неспокій. Тепер ми схиляємося до того, щоб обмежити в часі численні проекти, які здаються здійсненні. Не зважаючи на те, що Європі негайно потрібний 10-річний період миру, немає жодної потреби визначати абсолютні межі. 10-річний період можна прийняти як мінімальний.

Тепер, коли атмосфера сприяє мировi, настав час почати цю справу. Зорiти почало в Сполуч. Державах загальним публичним схваленням Гуверового пляну. Преса та громадськість нарешті зрозуміли, що період "сплендід айзолейшен" (блискуча ізоляція) закінчується та настав час для тіснішого міжнароднього об'єднання. Як що ціни на пшеницю в Ліверпулі можуть знищити наслідки річної праці, або ціни на мідь в Лондоні можуть призвести до закриття американських копалень міді, ми повинні зрозуміти, що світові треба прийти до кращого обопільного розуміння, щоб повернувся мир та добробут".

Муссоліні — "апостол миру" на десять літ.

Пацифістський виступ Муссоліні за десятирічний мир — це не тільки чергова літературна вправа фашистського диктатора. Скромна пропозиція десятирічного миру не позбавлена деякого комізму, коли пригадати, що пакт Келога вже оголосив війну поза законом "на вічні часи". Виступ Муссоліні є шаховим ходом проти Франції. Проти неї скеровані натяки Муссоліні на небезпеку прагнення гегемонії, створення бльоків держав і т. ін. (хоча побіжно Муссоліні не забуває зачепити і СРСР з його п'ятирічкою). Муссоліні хоче ізолювати Францію на майбутній конференції роззброєння.

Але головна причина його виступу лежить глибше. Вже не раз Муссоліні виступав з пророкуваннями про близькість війни, але всі ці пророкування незмінно супроводилися войовничими "вільгельмівськими" жестами. І коли тепер Муссоліні змінює тон, то це лише з тої саме причини, яка, висловлюючись його ж словами "поставила народи навколюшки". Причина ця — світова криза, що глибоко розхитала також і фашистську економію. Мільярдний дефіцит в бюджеті робить для Італії дедалі важчим змагання з Францією в озброєннях. Страх перед революційними струсами, перед "більшовизацією Европи" також значно охолоджує войовничий запал фашистського диктатора.

Під мечем господарчої катастрофи навіть імперіялісти типа Муссоліні змушені одягатися в пацифістське вбрання.

У ВІННІПЕҐУ БЕЗРОБІТНИМ ЗМЕНШУЮТЬ ПОЖИВУ

Безробітні у Вінніпегу, що їдять в суповій кухні, дістали знову зменшення нужденної поживи, що їм дотепер давали. Цим разом зменшено хліба. В понеділок 31 серпня робітників здивувало, що хліб замість лежати загально на тарелі, як попередньо, лежав перед кожним робітником по два кусочки. Робітники не приняли цього спокійно. Вони виявили рішення боротися проти цього й дальшого зменшування їм поживи. Ще попередньо робітники знаходили черви в супі і гниле мясо. Потім із $7,00 на тиждень, їм зменшено до $5,95, нарешті позбавлено й цього та загнано всіх до супових кухонь. Відібрано також тютюн, якого їм попередньо видавали по дві пачки на тиждень.

Для тих робітників, які мають ще за що підживлятися, два кусники хліба не відограють надзвичайної ролі. Але для голодуючих робітників, що дістають поживу тільки з тої грязної кухні, два кусники хліба є дуже важливою справою. Один старенький чоловік вийшов з тої їдальні з плачем, другі лаялися на чому світ стоїть, інші просто відгрожувалися, що зберуться разом і рознесуть ту їдальню. Два кусники хліба — це дуже важливо. Робітники хочуть боротися за кусок хліба.

В годині 4.30 по полудні того самого дня департамент молоді Товариства Безробітних скликав мітінг в їдальні, на якому була сотка молодих робітників, поставивши домагання новосформованого департаменту: скасування супової кухні й негайної допомоги готівкою в сумі $10 тижнево; не сміє бути дискримінації проти безробітної молоді через те, де він мешкає; організування безробітної молоді для боротьби за соціяльне забезпечення від безробіття коштом держави по $25 на тиждень.

Після загальної дискусії робітників з промовцями з департаменту молоді рішено вибрати делегацію й ухвалити резолюцію про скасування супової кухні. Резолюція звучить:

"Тому, що нам, безробітним, що їмо в суповій кухні при вулиці Марта, зменшено поживу — ми гостро протестуємо проти пакування безробітних, як худоби, в супові кухні й домагаємося негайно вибрати делегацію, що пішла б перед міську раду й домагалася скасування супової кухні, а замість того виплачувати безробітним по $10 тижнево готівкою".

Делегацію молоді робітники вибрали з поміж себе. Це ясно показало, що робітники дивляться до комуністичної партії за проводом. Дальше було рішено, щоб цю резолюцію предложити перед робітниками, що їдять в інших супових кухнях.

Чи міська рада в слідуючий понеділок зробить які уступки безробітним у Вінніпегу, чи не зробить, буде видно, але робітники постановили боротися й на наступ на їхню поживу відповідатимуть боротьбою.

Хай Міжнародній День Молоді 8 вересня буде днем мобілізації безробітної молоді й тої, що працює, за їхні негайні домагання.

Е. Сарман.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісти"!

ЮДА?

Написав ІВАН ВАКУЛА

Аж зараз я розглядів, що то був за папір...

Одна сторона була зовсім записана...

Вгорі так і палахали вогнем великі червоні літери...

За крадіж, думаю...

— Пане команданте, — спробував я виправдатись — то все одно; коли б не я, хто інший його б зняв, або й діти здерли б...

— Підпишіть! — звернувсь до кума Степана поліцай, що як раз закінчив дописувати якісь папери...

Кум націлювали пером, там де їм показано і танцюючи кінчиком вивели баньку... Ось як на нафту... Вони так завжди підписувались — прізвище мали: Банька, — і малювали баньку... Неписьменні...

Намалювали й кум Гриць три хрести...

— Я й іконостаса намалюю, — думаю собі, коли б лише пустив...

Мого підпису й не захотів; поскладав папери знов у калитку і... о, бідо неперебрана!... підійшов до мене, брязкаючи ланцюжками...

— Руки!...

— О, матінко божа!... О, янголе-хранителю...

— Пане... Пане!... — бухнув я в ноги, — не дайте дітям з голоду гинути... За віщо ж на мене аж ланцюги накладати, як на пса?...

— Руки! — повторив він, — на війта, як накладають, то радіє, — уїдливо відізвавсь, — вийтом будеш — додав замикаючи кільця на руках.

Що було далі, не тямлю. Знаю тільки, що їхав я на возі з імлою в очах; навкруги жінки рюмсали, ховаючись в подвір'ї...

Мужики з вікон зиркали очима. Та моя Марта з дітиськами голосила, рвучи на собі волосся, чіпляючись воза...

Як ми приїхали, і як зліз, також не тямлю. Зовсім збився з розуму. Чув тільки, як клацнули двері та замок, заскрипівши наче проспівав: Амінь... І... глухі кроки, довбнею бухаючи, подались геть...

Сон, чи мара?... Здавив чоло рукою, — гаряче...

Ні, не сон, бо й ще чую кольбу на лівому боці...

Мене обступило кілька парубків, подаючи руки, показуючи нари... Я кинувсь туди лицем (не до мови було) і тоді вже невинним дощем бризнули сльози; я кричав як дитя, що його відірвуть від матері... Аж над вечір трохи заспокоївся... Почали розпитувати. Я й кажу, що якийсь папір знявбіля криниці. Сказали, що тоза народ... Називали мене — товариш. Давали цигарки, повечеряти; потім поклались спати...

Я довго лежав горілиць на стертій на січку соломі; в очах крутились скакали дивні привиди. Здавалось, що величезний змій із сіма головами — повз... повз... і хотів мене ковтнути, а я маю постраждати — за народ...

Ой!... зривався я на рівні ноги і знов по хвилі лягав.

А за вікном дощ... А в кутку, на долівку, крізь дірявий дах плаче: кап... кап... кап... І щораз... мов голкою тюкало все глибше в мою голову, мов довбнею вдаряло... Я замикав очі, затулював вуха, на хвилину спокій. Потім знов сьомиголова потвора, зриваюсь... кап... кап... кап... і дощ за вікном. Так промучився цілу ніч...

Рано, щойно сонечко бризнуло снопами промінів на мокру землю і заплакані дерева; — щойно почало гратись жовтобурою іржою на ґратах, увійшов сторож в супроводі двох поліцаїв. Нам на руки понакладали ланцюжки, по одному на двох... і всіх погнали в напрямі Темешвару.

В місто ми увійшли аж над вечір. Ідучи вулицями, я безпомічно зиркав навкруги, думаючи побачити когось із знайомих: і натрапляв на співчуваючі і злі погляди незнайомих.

Нас привели до високої брами з якимось написом, де товпилось багато жінок і дітей... Брама відчинилась, ми переступили поріг, з нас знято залізо і штовхнуто в роззявлену пащу целі... Двері на ржавих петлях — як мені вдалось, проспівали за нашими плечима "надгробное риданіе"...

Трохим довгий час смаркав і витирав носа; і прикуривши нову цигарку від сірника, що бадьорим золотавим вогником спалахнув в руці Громенка, пустив білу хмарку диму і тягнув далі... Розказував дальше.

— Було там чоловік із тридцять. Я вибрав місце, де просторніше і сів на краєчку тапчана; мої товариші подорожі почали вітатись із тими, що там вже були, — якби добрі знайомі... Щось шептали, показуючи в мою сторону...

Я кинув очима поза себе і побачив: три скорчені постаті осторонь, з якимись недобрими вогниками в очах...

Я підсунувся в сторону згуртованих старших і молодших людей... Запитали: за що? я звідкіля? Я кліпав очима, вдаючи, що все тямлю, і в дусі все дивувавсь, як можна бути таким байдужним до ґрат... А так виглядало, — наче не вони, — тільки їх вороги мучаться в в'язниці.

Лежав між ними горілиць молодий ще парубчак. Плював кров'ю; мав синяки на чолі... Кількох, що сиділи навкруги, — також мали по обличчі червоно-сині смуги. Проте ні один не скаржився; лише, як здавалось, раділи з чогось... Поліцай подав вікном пару пачок цигарок і хліба для якогось Березі; поділили по рівну... Не дали тільки тим трьом, що сиділи осторонь...

Коли я про це спитав, сказали, що то якісь шпики... Я не допитував, думаючи, що то щось недобре.

А ті, мов затруті, блимали розгублено зпід лоба очима...

По вечері всі розмістились. Всю ніч чулись здавлені шепти біля хворого... Його болісне плювання... І шепіт тих трьох, що лежали у кутку...

Я, лежачи, перешептав всю святу обідню, що в церкві правлять, всі молитви, які тільки нагадав і — врешті, шепіт, темрява і порізаний чорними ґратами квадрат вікна злились в одну гнітючу імлу і мої повіки скував сон...

Ранком, другого дня, привели ще кількох людей... З надвору десь понад дахи і браму, поміж ґрат, пролітали і вдарялись у вогкі стіни нашої кімнати лунке військові привітання, тяжкий тупіт, гра оркестр і сальви стрілів...

— Кого це стріляють? — питаю одного з сусідів.

— Ні, — каже, — це так звяткують свято визволення.

— Ми, каже, — робітники, святкуємо своє, а вони своє...

— Но, думаю, то мені із вами не по дорозі, ви напевне думаю, з тих, що то й від нас торік сиділи за свято визволення.

Кілька разів приносив поліцай хліб і ще дещо, — ділили; не давали тільки тим шпикам, чи як там їх, від них також нічого не хотіли...

Пройшов день; іще ніч; я дещо почав привикати. Нудьга тільки страшна без дому давила мозок кліщами...

Третього дня, по сніданні, почали по одному викликати.

Но, — думаю, — велика ласка твоя, господи.

Мов на голках чекаю на свою чергу...

А може мене не випустять?...

Може на злість всіх пустять, а мене ні, — гадючками шмерали в моїй голові здогади...

Аж врешті вернув перший, другий, закликали свіжих двох. Вернувши, пошепки почали розмовляти із хворим, чулось: слідство... слідство. Очі всіх звернулись туди... Один з трьох що вкутку, почав тарабанити у двері, просячись на сторону... По його виході поліцай забрав хворого і перевів у другу камеру, як казали гризучи зуби, ті, що залишилися.

— Гулька Трохим, — закликав поліцай, відмикаючи двері. Я, немов опечений, скочив до дверей: Єст!... Єст!... — кричу, застібаючи дорогою куртку, — якось холодно зробилось.

(Далі буде.)

Член організації, що не читає своєї газети, подібний до того господаря, що не оре своєї ниви.